Rozprawa ma na celu zbadanie i analizę traumatycznych doświadczeń Polaków związanych z okresem II wojny światowej, ujętych w relacjach biograficznych, z wykorzystaniem metod historii mówionej.

Kluczowy problem badawczy dotyczy sposobu, w jaki traumatyczne doświadczenia były przeżywane, przetwarzane i opisywane przez świadków, oraz jak te wspomnienia ewoluowały na przestrzeni lat. Hipoteza badawcza zakłada, że historia mówiona stanowi cenne narzędzie do rozpoznania tych doświadczeń, a także umożliwia badanie sposobów ich wyrażania w narracji oraz zachodzących procesów pamięci. W pracy pokazano, jak trauma była i jest przepracowywana w indywidualnych relacjach oraz jakie miejsce badania nad traumą zajmują lub mogą zajmować we współczesnej historiografii.

Choć temat traumy wojennej nie jest nowym zagadnieniem w naukach humanistycznych, w polskiej historiografii był badany jedynie w ograniczonym zakresie. Praca jest próbą weryfikacji dotychczasowych poglądów dotyczących dokumentowania i interpretacji doświadczeń wojennych w historiografii klasycznej. Podejmuje również dyskusję na temat możliwości przedstawienia traumy przy użyciu narzędzi dostępnych historiografii nieklasycznej w wariancie niemodernistycznym.

W tym celu podjęto próbę integracji teorii płynących z historiografii nieklasycznej, teorii traumy oraz metodologii historii mówionej, co pozwoliło na zbudowanie kompleksowego podejścia do analizy traumy. Kluczowy materiał źródłowy stanowiły nagrania biograficzne ze świadkami historii, zrealizowane metodą historii mówionej w latach 2012–2020. Analiza narracyjna koncentrowała się na studiach przypadków trzech osób, które doświadczyły traumy wojennej. Dodatkowo wykorzystano dokumentację Głównej Komisji Badania Zbrodni Niemieckich, w tym stenogramy przesłuchań świadków oraz zeznania więźniów obozów koncentracyjnych zebrane w 1945 roku, co poszerzyło perspektywę badawczą.

Struktura pracy ma na celu w logiczny i systematyczny sposób przedstawić problematykę związaną z traumą wojenną, począwszy od jej empirycznych śladów i pierwszych prób teoretycznego ujęcia, przez trudności badawcze uwzględniające polski kontekst historyczny, aż po analizę konkretnych przypadków źródłowych. Taki sposób prezentacji tematu ma na celu kompleksowe ukazanie problematyki traumy wojennej, stopniowo wprowadzając czytelnika w jej złożoność, co pozwala lepiej zrozumieć, jak trauma była rejestrowana i interpretowana zarówno empirycznie, jak i teoretycznie. Kolejne kroki, łączące podejścia historyczne i psychologiczne z rozszerzoną refleksją teoretyczną, umożliwiły głębsze zrozumienie tego zjawiska w powojennej Polsce.